

Аліна Гущина

Магістрант ЖДУ ім. Івана Франка

Наук.керівник О.В. Плотницька

МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Сучасна шкільна освіта спрямована на змістовно-цільові аспекти гуманізації і естетичного розвитку особистості, це призводить до якісних перетворень у стратегії і тактиці навчання з урахуванням перш за все особистісно-орієнтованого чинника. В першу чергу увага зосереджена на створенні сприятливої обстановки для кожної дитини, її вихованні як вільної, цілісної особистості, здатної до самостійного вибору цінностей, самовизначення в світі культури. В умовах, що склалися, актуальним стає формування у школяра естетичної культури, що забезпечує ціннісне відношення до навколишнього світу, емоційно-образне бачення реальності, розвиток здатності сприймати красу у всьому її різноманітті і створювати прекрасне в навколишній дійсності.

Тільки естетична культура найкраще сприяє формуванню соціальної позиції, заснованої на гуманістичних цінностях, гармонізує емоційно-комунікативну сферу учня, оптимізує його поведінку. Сформованість естетичної культури підсилює особистісне відношення до вибору професії, приводить у відповідність суспільним ідеалам власні потреби, уявлення про цінності, активізує внутрішні ресурси, забезпечуючи таким чином самореалізацію особи. Все це ставить перед вчителем школи важливе завдання естетичного виховання учня. Причому, в цьому процесі мають бути задіяні абсолютно всі предмети, адже кожна дисципліна має свої можливості щодо реалізації естетичного виховання [8, с.36].

Оскільки метою освіти є формування гармонійно розвиненої особистості, то ті цілі, які ставить перед собою освіта, збігаються з функціями мистецтва як найважливішого засобу прилучення людини до загальнолюдських, духовних

цінностей через власний досвід і особисте емоційне переживання. Саме мистецтво виражає і формує ставлення людини до всіх явищ буття і, власне, до самої себе. Будучи істотним компонентом культури, мистецтво є єдиним видом діяльності, що створює цілісну картину світу в суцільності думки і почуття[6, с.6].

Проте ряд предметів дає вчителю досить широкі можливості щодо виховання естетичних сприйнятів та почуттів учнів, зокрема література, музика, образотворче мистецтво, художня культура. Великий естетичний потенціал несе в собі викладання музичного мистецтва в середній школі. У цьому аспекті важливим постає питання про конкретні шляхи та засоби реалізації естетичного виховання на уроках музичного мистецтва. Це зумовлює актуальність даної роботи.

Вивчення процесу становлення та розвитку музично-естетичного виховання в Україні є предметом наукових праць Д. Ахшарумова, С.Людкевича, В.Матюка, С.Миропольського, П.Сокальського. Саме вони, усвідомлюючи важливість музичного мистецтва у вихованні підростаючого покоління, зробили вагомий внесок у розвиток теорії музичного виховання, яка ґрунтувалася на результатах глибокого вивчення історико - культурних надбань нашого народу, що забезпечувало виховання дітей та молоді на національному ґрунті[4, с.32].

Педагогічна наука визначає естетичне виховання як розвиток здатності сприймати, відчувати, розуміти прекрасне в житті і в мистецтві, як виховання прагнення самому брати участь у перетворенні навколишнього світу за законами краси, як долучення до художньої діяльності і розвиток творчих здібностей. Потреба в красі й доброті у дитини відрізняється з його перших днів. Важливо, щоб з дитинства сприйняття краси збереглося на все життя, а для цього дитину треба вчити бачити прекрасне навколо себе - в природі, в діяльності людини, у відносинах між людьми, їх вчинках, поглядах, судженнях. У самій матеріальності світу, у взаємодії його явищ укладена природна основа прекрасного. Гармонія і симетрія спостерігається і в листку дерева, і в будові тіла, і в різноманітті колірних поєднань рослин, в зміні дня і ночі. Поступово пізнаючи цю красу навколишнього

буття, дитина збагачує свій внутрішній світ, відгукується на життєві явища, відносини, предмети.

Сучасна наука розглядає естетичне виховання та формування художньо-естетичних цінностей особистості як цілеспрямований постійний вплив на особистість людини з метою естетичного розвитку, формування естетичних сприйняття, суджень, смаків, почуттів, естетичної свідомості, істинного розуміння прекрасного в дійсності і в мистецтві, розвиток естетичних потреб та інтересів, здібностей до творчої участі в перетворенні життя за законами краси. Оскільки естетичний розвиток – це тривалий процес становлення і вдосконалення естетичної свідомості, відносин і естетичної діяльності особистості, то нагальною потребою є розвиток дітей з самого раннього віку [2, с.11].

На уроках з музичного мистецтва вчитель як ніде може вплинути на внутрішній світ учнів, на формування художньо-естетичних цінностей особистості, спонукати інтерес до шедеврів і надбань національної і світової художньої культури, так як мистецтво якнайкраще відображає громадську ситуацію своєї епохи. Вчитель повинен використовувати мистецтво для збагачення учнів досвідом минулого, порівнюючи цей досвід з власним досвідом учнів. Ключовим моментом у цьому є переживання учнями творів мистецтва.

Важливу роль відіграє підбір технічних засобів і прийомів, які використовує вчитель, але цей процес має бути підпорядкованим головній меті. І тут на перше місце виходить процес сприйняття учнями твору музичного мистецтва.

Музично-естетичне виховання в сучасних умовах здійснюється на трьох рівнях: елементарному, який забезпечується загальноосвітніми навчальними закладами та позашкільними установами; середньому – забезпечується спеціальними типами навчальних закладів; вищому рівні музичного виховання, що забезпечується вищими музичними закладами. Взаємодія цих закладів з інституціями створення, збереження та накопичення музично-естетичного досвіду

забезпечує ефективне функціонування системи музично-естетичного виховання дітей та молоді сьогодення.

Отже, на заняттях з музичного мистецтва зміст поняття «музично-естетичне виховання» слід розглядати у таких аспектах:

музично-естетичне виховання – складова частина духовного розвитку людини, її художньо-емоційної сфери, естетичного ставлення до навколишньої дійсності у процесі формування особистості;

музично-естетичне виховання – засіб розвитку музичних здібностей людини, що забезпечують свідоме сприймання творів музичного мистецтва, здатність критичного ставлення до музичних явищ, поширення впливу музики на процеси спілкування людей, покращання їхнього побуту, збереження та примноження національних музичних традицій;

музично-естетичне виховання – спеціально організований цілеспрямований процес формування професійних музичних якостей і музично-естетичної свідомості майбутнього музиканта.

ЛІТЕРАТУРА

1. Асаф'єв Б.В. Музыкальная форма как процесс. – Л.: Музыка, 1971. – 272 с.
2. Естетичне виховання: Довідник / В.С.Горський та ін. – К.: Політвидав України, 1989. – 211 с.
3. Кабалевський, Д.Б. Як розповісти дітям про музику? – М.: Просвещение. 1989. – 196 с.
4. Михайличенко О.В Педагогічні аспекти розвитку української музичної культури другої половини ХІХ – початку ХХ ст.: Монографія. – Суми: „Мрія-1”, 2005. – 292 с.
5. Печерська Е. Удосконалювати музично-творчий розвиток дітей //Початкова школа. – 2000. – № 6. С. 15-18

6. Плотницька О.В. Інтеграція різних видів мистецтва у процесі викладання дисциплін художньо-естетичного циклу: Навчальний посібник /О . В. Плотницька. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2019. – 156 с.
7. Рева В. Індивідуальні стратегії формування естетичного сприймання музики школярами //Мистецтво та освіта. – 2006. - № 1. – С. 12-15.
8. Рудницька О.П. Музика і культура особистості: проблеми сучасної педагогічної освіти: Навч. посібник. – К.: ІЗМН, 1998. – 247 с.
9. Чудак В. Музично-естетичне виховання молодших школярів //Початкове навчання та виховання. – 2007. – № 16-18. – С. 15-20
10. Шевченко Г. Эстетическое воспитание в школе / Учебн. метод, пособие: – К.: Радянська школа, 1985. – 144 с